

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης των υδάτων: προσέγγιση καινοτόμων λύσεων»

(2017/C 207/09)

Εισηγητής: ο κ. Cees LOGGEN (NL/ALDE), μέλος του εκτελεστικού συμβουλίου της επαρχίας της Βόρειας Ολλανδίας

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Γενικές παρατηρήσεις

1. διαπιστώνει ότι η επαρκής διαθεσιμότητα καθαρού νερού, πηγής ζωής, είναι αναγκαία για την υγεία και την ευημερία μας. Το νερό προσφέρει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης, αντιπροσωπεύει όμως και κίνδυνο. Οι πλημμύρες, η ξηρασία και η κακή ποιότητα των υδάτων εγκυμονούν κινδύνους για τη ζωή μας, την υγεία μας και την ευημερία μας·
2. επικροτεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε, το 2000, την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα (ΟΠΥ), η οποία, σε συνδυασμό με πιο εξειδικευμένες νομικές πράξεις ⁽¹⁾, εξορθολογίζει ένα μεγάλο μέρος της παλαιότερης νομοθεσίας, καθιερώνει μια προσέγγιση της διαχείρισης των υδάτων με βάση τις υδρογραφικές λεκάνες και ορίζει φιλόδοξους μακροπρόθεσμους στόχους για τη διαχείριση των υδάτων·
3. γνωρίζει τις τρέχουσες εργασίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τα ακόλουθα στοιχεία της ευρωπαϊκής πολιτικής περί διαχείρισης των υδάτων:
 - α) την επικείμενη αναθεώρηση της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα (οδηγία 2000/60/EK), για το 2019: η Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (EPRS — European Parliamentary Research Service) εκπόνησε μελέτη με τίτλο «Water Legislation — Cost of Non-Europe Report» (Νομοθεσία περί υδάτων: έκθεση για το κόστος της μη Ευρώπης), όπου περιλαμβάνεται κατάλογος των προβλημάτων εφαρμογής·
 - β) διάφορα μέτρα, μεταξύ των οποίων μια πρόταση νομοθετικού μέσου με στόχο την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης των υδάτων, που αποτελεί ουσιώδες συστατικό του οικολογικού και βιομηχανικού τοπίου της ΕΕ. Η πρωτοβουλία προώθησης της επαναχρησιμοποίησης των υδάτων είναι ένα από τα καίρια στοιχεία ενός σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία, για το οποίο απαιτείται επίσης νομοθετική πρόταση σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ποιότητας για το νερό που επαναχρησιμοποιείται, λόγω χάρη, για την άρδευση και για την ανατροφοδότηση των υπόγειων υδάτων·
 - γ) την επικείμενη αναθεώρηση της οδηγίας για το πόσιμο νερό (οδηγία 98/83/EK), για το 2017: στις διαβουλεύσεις και τις προπαρασκευαστικές μελέτες, έχει τονιστεί η ανάγκη βελτίωσης της πολιτικής της ΕΕ για το πόσιμο νερό όσον αφορά τον σεβασμό του ανθρώπινου δικαιώματος στο νερό και στην αποχέτευση·
 - δ) την ενδεχόμενη αναθεώρηση της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (οδηγία 91/271/EOK) (UWWTD — Urban Waste Water Treatment Directive)·
4. επισημαίνει ότι, στα περισσότερα κράτη μέλη, η διαχείριση των υδάτων υπάγεται στις θεσμικές και πολιτικές ευθύνες και αρμοδιότητες των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, οι οποίες και είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή στην πράξη των περισσότερων ευρωπαϊκών οδηγιών για τα ύδατα. Συχνά, οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές έχουν επίσης αρμοδιότητες σε πεδία πολιτικής που είναι σημαντικά για τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων, όπως είναι ο χωροταξικός σχεδιασμός, οι υποδομές, η πολιτική μεταφορών, η χορήγηση αδειών, η γεωργία και η χωροταξία, η ύδρευση, η προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και η προστασία από τις πλημμύρες·
5. λαμβάνει υπό σημείωση τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 2016, για την αιφόρο διαχείριση των υδάτων: υποστηρίζει τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ότι το νερό αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα και συμφωνεί με την παραδοχή ότι το ζήτημα των υδάτων προσλαμβάνει διαφορετικές μορφές ανά την ΕΕ και ότι, ως εκ τούτου, υπάρχει ανάγκη για ευελιξία στην επιλογή λύσεων, μεταξύ των οποίων η ανάγκη υποδομών ρύθμισης της ροής των υδάτινων πόρων προκειμένου να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας των υδάτινων όγκων και να εξασφαλιστεί η ανταπόκριση στη ζήτηση·

⁽¹⁾ Οδηγία για τα υπόγεια ύδατα (2006), οδηγία για τα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος (2008), οδηγία για τα αστικά λύματα (1991), οδηγία για τη νιτρορύπανση (1991), νέα οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης (2006), οδηγία για το πόσιμο νερό (1998), οδηγία για τις πλημμύρες (2007), οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (2008), καθώς και δύο αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (του 2005 και του 2008) σχετικά με την οικολογική κατάσταση.

6. εφιστά, ως εκ τούτου, την προσοχή στη σημασία της τήρησης των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Το εθνικό, περιφερειακό και τοπικό πλαίσιο είναι ζωτικής σημασίας, για παράδειγμα, σε δράσεις υπέρ της επαναχρησιμοποίησης των υδάτων και βελτίωσης της αποδοτικότητας από την πλευρά της ζήτησης (αποδοτική χρήση του νερού), καθότι ο βαθμός διαθεσιμότητας των υδάτων είναι η παράμετρος που κάνει τη διαφορά. Είναι σημαντικό, επομένως, ότι, από ευρωπαϊκή προοπτική, το περιθώριο σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την εξέταση του θέματος σε αυτά τα επίπεδα, καθώς και τα αναγκαία μέτρα που πρέπει να ληφθούν·

7. αναγνωρίζει τη σημασία του ιδιαίτερα φιλόδοξου, εθελοντικού «Θεματολογίου για τα αστικά ύδατα ενόψει του έτους 2030», το οποίο καθορίστηκε τον Φεβρουάριο του 2016 κατά τη διάσκεψη με θέμα «Cites and Water» (Πόλεις και ύδατα) του Leeuwarden, και προτρέπει τους δήμους της ΕΕ να το προσυπογράψουν·

8. εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να υποβάλει το 2017, στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία, πρόταση σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις επαναχρησιμοποίησης των υδάτων, καθώς και πρόταση αναθεώρησης, στο πλαίσιο του REFIT (Regulatory Fitness and Performance Programme — Πρόγραμμα βελτίωσης της καταλληλότητας και της αποδοτικότητας του κανονιστικού πλαισίου) της οδηγίας για το πόσιμο νερό ⁽²⁾· παρατηρεί, ωστόσο, ότι πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε οι οποιεσδήποτε επιπτώσεις να μην πλήξουν δυσανάλογα άλλους τομείς, όπως τη γεωργία·

9. τονίζει ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι περιφερειακές διαφορές όσον αφορά την επάρκεια του νερού. Η επαναχρησιμοποίηση νερού δεν πρέπει να είναι υποχρεωτική, εκτός εάν τούτο μπορεί να δικαιολογηθεί. Η τεχνική αυτή, μπορεί να δώσει λύσεις σε περιοχές όπου υπάρχουν προβλήματα επάρκειας νερού·

10. με αυτά κατά νου, προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μεριμνήσει με βάση μια ισορροπημένη και συνεκτική προσέγγιση, έτσι ώστε να γίνεται η επαναχρησιμοποίηση ακάθαρτου νερού μόνον εν είδει πρόσθετης δυνατότητας υδροδότησης, και συγχρόνως να συνοδεύεται από τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της ζήτησης με ανάλυση και συνεκτίμηση των ενδεχόμενων επιπτώσεων της περιορισμένης διαθεσιμότητας των υδάτων·

11. είναι της άποψης ότι έχει καθοριστική σημασία να μπορέσουν οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές, μέσω της παρούσας γνωμοδότησης πρωτοβουλίας, να διατυπώσουν συστάσεις για τη βελτίωση της εφαρμογής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα ύδατα και να συνεχίσουν να συμμετέχουν δυναμικά στη διαμόρφωση της μελλοντικής ευρωπαϊκής πολιτικής για τα ύδατα·

Ιστορικό και οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής της γνωμοδότησης

12. έχει ήδη επανειλημμένως τοποθετηθεί κατά το παρελθόν επί ζητημάτων που σχετίζονται με τη διαχείριση των υδάτων. Με την παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας δίδεται συνέχεια σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΤΠ, ειδικότερα δε στις εξής:

α) γνωμοδότηση με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2000/60/ΕΚ και 2008/105/ΕΚ όσον αφορά τις ουσίες προτεραιότητας στον τομέα της πολιτικής των υδάτων», CdR 1120/2012 ⁽³⁾;

β) γνωμοδότηση με θέμα «7ο πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον», CdR 593/2013 ⁽⁴⁾·

γ) γνωμοδότηση με θέμα «Ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης», CdR 100/2012 ⁽⁵⁾·

δ) γνωμοδότηση με θέμα «Ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών αρχών στην προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων», CdR 5/2011 ⁽⁶⁾·

13. υπογραμμίζει, όσον αφορά τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής επί της διαχείρισης των υδάτων, την ανάγκη διασφάλισης της αρτιότητας και της συνέπειας των ενωσιακών, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών μέτρων πολιτικής με αυτά που λαμβάνονται βάσει της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και παραπέμπει, σε αυτό το πλαίσιο, στη γνωμοδότηση με θέμα «Προς μια νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή — Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση», CdR 2430/2016·

14. αναγνωρίζει ότι η πολιτική των υδάτων είναι ευρύτατος τομέας και, στην παρούσα γνωμοδότηση, επικεντρώνει την προσοχή στη διαχείριση των εσωτερικών υδάτων, δηλαδή την ποιότητα των υδάτων, τη λειψυδρία (όσον αφορά το γλυκό νερό) και την προστασία από τις πλημμύρες. Συνεπώς, η παρούσα γνωμοδότηση δεν καλύπτει τη διαχείριση των θαλάσσιων και ωκεάνιων υδάτων και, ως εκ τούτου, ούτε την οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική και την οδηγία σχετικά με τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, οι οποίες έχουν αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενων γνωμοδοτήσεων της ΕΤΠ·

Σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης των υδάτων

15. εφιστά την προσοχή στις αναμενόμενες σημαντικές προκλήσεις σε θέματα διαχείρισης των υδάτων, λαμβανομένης υπόψη της κλιματικής αλλαγής και της περαιτέρω εντατικοποίησης της χρήσης των γαιών:

⁽²⁾ Πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το έτος 2017, COM(2016) 710 final, παράρτημα I.

⁽³⁾ EE C 17 της 19.1. 2013, σ. 91.

⁽⁴⁾ EE C 218 της 30.7.2013, σ. 53.

⁽⁵⁾ EE C 277 της 13.9. 2012, σ. 74.

⁽⁶⁾ EE C 259 της 2.9. 2011, σ. 13.

α) βραχυπρόθεσμα, οι αυξανόμενες διακυμάνσεις των βροχοπτώσεων εντείνουν τον κίνδυνο πλημμυρών και ξηρασίας. Η αύξηση της θερμοκρασίας των υδάτων και οι εναλλαγή ακραίων φαινομένων, συμπεριλαμβανομένων των πλημμυρών και της ξηρασίας, επηρεάζουν την ποιότητα των υδάτων. Ταυτόχρονα, οι μεταβολές στην ποσότητα και την ποιότητα των υδάτων επηρεάζουν τη διαθεσιμότητα, τη σταθερότητα και την προσβασιμότητά τους και έχουν αντίκτυπο τόσο στη λειτουργία όσο και στη χρήση των υφιστάμενων υποδομών, καθώς και στις πρακτικές διαχείρισης·

β) μεσοπρόθεσμα, το ζητούμενο είναι να επιτευχθούν πραγματικά οι ταχθέντες στόχοι σε θέματα ποιότητας των υδάτων·

γ) πιο μακροπρόθεσμα, η κύρια πρόκληση αφορά την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και τη λειψυδρία (όσον αφορά το γλυκό νερό), που θα έχουν σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, όπως η αποδημία από τις περιοχές που θα καλυφθούν από θάλασσα και/ή όπου θα εμφανιστεί έλλειψη γλυκού νερού. Επίσης, οι εκτιμώμενες μεταβολές στις βροχοπτώσεις και τη θερμοκρασία, πιθανότατα θα επηρεάσουν τη συχνότητα φαινομένων πλημμύρας, με σοβαρό κοινωνικοοικονομικό και υγειονομικό αντίκτυπο·

16. τονίζει την οικονομική αξία του κλάδου των υδάτων και την οικονομική σπουδαιότητα της αποτελεσματικής τους διαχείρισης, αναφέρει δε επί του προκειμένου μερικά παραδείγματα:

α) ο παγκόσμιος κλάδος της παροχής, της επεξεργασίας και της διανομής ύδατος είναι σημαντικός καταλύτης της κοινωνίας μας: εγγυάται τη διατροφή, την υγιεινή, την υγεία και την ευημερία μας. Επί της συνολικής αξίας της παγκόσμιας οικονομίας, που ανέρχεται σε 70 τρισεκατομμύρια ευρώ περίπου, τα 63 τρισεκατομμύρια περίπου εξαρτώνται άμεσα από το νερό ⁽⁷⁾·

β) σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση των Ηνωμένων Εθνών, άνω του ενός δισεκατομμυρίου θέσεις εργασίας —δηλαδή πάνω από 40 % του ενεργού πληθυσμού παγκοσμίως— εξαρτώνται έντονα από το νερό, ενώ άλλο ένα δισεκατομμύριο θέσεις εξαρτώνται εν μέρει από το νερό. Με άλλα λόγια, το 80 % περίπου των θέσεων εργασίας παγκοσμίως εξαρτώνται από την πρόσβαση σε υδροδότηση ⁽⁸⁾.

γ) ο τομέας των υδάτων απαρτίζεται από 9 000 εν ενεργεία μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην ΕΕ και προσφέρει 600 000 άμεσες θέσεις εργασίας και τούτο μόνο στις δημόσιες επιχειρήσεις ύδρευσης ⁽⁹⁾.

δ) η συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του κλάδου της ύδρευσης και της αποχέτευσης εκτιμάτο, για το 2010, σε 44 δισεκατ. ευρώ, ενώ, για το ίδιο έτος, αντιπροσώπευε περίπου 500 000 θέσεις εργασίας ⁽¹⁰⁾.

ε) οι πλημμύρες της τελευταίας δεκαπενταετίας προκάλεσαν ζημιές ύψους τουλάχιστον 25 δισεκατ. ευρώ που καλύπτονταν από ασφάλιση, στις οποίες πρέπει να προστεθούν και οι μη ασφαλισμένες ζημιές. Μόνο για το 2014, οι ζημιές εκτιμάται ότι ανήλθαν σε 5 δισεκατ. ευρώ. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, το ετήσιο αυτό ύψος αναμένεται να πενταπλασιαστεί έως το 2050 ⁽¹¹⁾.

Αναγκαιότητα διαφορετικής πολιτικής προσέγγισης

17. λόγω της μεγάλης αβεβαιότητας που επικρατεί ακόμη όσον αφορά το εύρος και την επίδραση των μελλοντικών προβλημάτων που συνδέονται με το νερό, καθώς και λόγω της ποικιλομορφίας των πολιτικών πλαισίων, η ΕτΠ εκτιμά ότι μια πολιτική στηριζόμενη σε ένα «σχέδιο στρατηγικής» μπορεί να αποτελέσει καλό σημείο εκκίνησης για τη βελτίωση της σχέσης μεταξύ των διαφόρων οργανισμών και τη διερεύνηση νέων καινοτόμων οδών άσκησης πολιτικής, οι οποίες θα επιτρέψουν τη συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών τομεακών πλαισίων, μέσω της αναζήτησης συνεργιών και της αποφυγής συγκρούσεων. Επιβάλλεται η εφαρμογή αυτού που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε «προσαρμοστική πολιτική». Στον κάτωθι πίνακα συνοψίζονται οι διάφορες δυνατότητες:

		Κανόνες και αξίες	
		κοινοί	διαφορετικοί
Γνώση	συναίνεση	κατευθυνόμενη πολιτική	διαπραγματεύσεις επί των κανόνων
	διαφωνία	διαπραγματεύσεις επί της γνώσης	Προσαρμοστικές πολιτικές

⁽⁷⁾ WssTP Water Vision 2030 «The Value of Water: Towards a Future proof model for a European water-smart society», Οκτώβριος 2016, <http://wsstp.eu/publications/>

⁽⁸⁾ Παγκόσμια έκθεση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την αξιοποίηση των υδάτινων πόρων 2016.

⁽⁹⁾ COM(2012) 216 final.

⁽¹⁰⁾ Eurostat (2013) στο COM(2014) 363 final.

⁽¹¹⁾ G. Forzieri κ.ά., «Multi-hazard assessment in Europe under climate change», *Climatic Change*, Ιούλιος 2016, τόμος 137, τεύχος 1, σ. 105-119.

18. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διερευνήσει τις δυνατότητες εφαρμογής μιας προσαρμοστικής πολιτικής στον τομέα των υδάτων, κατά τις εργασίες για την προβλεπόμενη αναθεώρηση της οδηγίας για το πόσιμο νερό και των μέτρων σχετικά με την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων, με την ενδεχόμενη αναθεώρηση της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και με την αναθεώρηση, αργότερα, της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα. Η διερεύνηση αυτή θα πρέπει να βασιστεί στις κύριες προϋποθέσεις μιας τέτοιας πολιτικής, δηλαδή τη σφαιρική αντιμετώπιση, την ανταλλαγή πληροφοριών, την ευελιξία και τη διαφοροποίηση σε επίπεδο στόχων και σε επίπεδο καταβαλλόμενων προσπάθειών, καθώς και την καινοτομία. Κατά τη διερεύνηση των δυνατοτήτων χάραξης νέας πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να διαβουλεύεται με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, έτσι ώστε οι μελλοντικές προτάσεις να είναι προς το συμφέρον των τοπικών και περιφερειακών αρχών και να ενισχύουν, αντί να περιορίζουν, τις αρμοδιότητές τους·

Σφαιρική πολιτική

19. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μεταβάλει τις πολιτικές της για τα ύδατα, που είναι κυρίως κλαδικές, σε μια σφαιρική πολιτική και προτρέπει, συνεπώς, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δώσει έμφαση στην ενσωμάτωση της διαχείρισης των υδάτων, ως οριζόντιου στοιχείου, σε άλλα πεδία πολιτικής δράσης που συνδέονται στενά με τον εν λόγω πόρο, όπως η ανθρώπινη κατανάλωση, η ενέργεια, η γεωργία, η αλιεία, ο τουρισμός, το περιβάλλον κ.λπ.

20. πιστεύει ότι η αρχή της προφύλαξης και η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» πρέπει να συνεχίσει να εκλαμβάνονται ως σημεία εκκίνησης για την πολιτική στον τομέα των υδάτων. Ωστόσο, στο πλαίσιο μιας διαφοροποιημένης προσέγγισης θα πρέπει να παραμένουν ανοικτές όλες οι δυνατότητες με σκοπό την επίτευξη των πλέον αποτελεσματικών και αποδοτικών λύσεων, έτσι ώστε — σε εξαιρετικές περιπτώσεις — να υπάρχει δυνατότητα απόκλισης από το σημείο αναφοράς. Οι λύσεις που κατονομάζονται προκύπτουν με τη χρήση καινοτόμων, στοχευμένων και περιβαλλοντικά βιώσιμων επιστημονικών προσεγγίσεων·

21. παρατηρεί, επί του προκειμένου, ότι η ενέργεια και το ενεργειακό κόστος ενδέχεται να αποτελέσουν μείζον εμπόδιο στην εφαρμογή καινοτομίας και πρωτότυπων λύσεων για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας, όπως π.χ. η μεταφορά υδάτων προς περιοχές που αντιμετωπίζουν ξηρασία ή οι εγκαταστάσεις αφαλάτωσης. Υπογραμμίζει, επίσης, ότι τόσο η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε αυτό το πλαίσιο όσο και οι δυνατότητες των ίδιων των υδάτων ως πηγή ενέργειας, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό των πολιτικών της ΕΕ·

22. εφιστά την προσοχή στην αυξανόμενη χρήση φαρμάκων όπως π.χ. τα αντιβιοτικά, των οποίων τα δραστικά συστατικά, περνώντας από τις αποχετεύσεις, καταλήγουν στα επιφανειακά ύδατα, με αποτέλεσμα όχι μόνο να απαιτούνται μεγαλύτερες προσπάθειες για την παραγωγή πόσιμου ύδατος, αλλά και να αυξάνονται οι κίνδυνοι αντοχής των μικροβίων στα αντιβιοτικά. Η λύση στο πρόβλημα αυτό πρέπει να αναζητηθεί σε μια προσέγγιση που θα στηρίζεται στις διάφορες πηγές φαρμακευτικών καταλοίπων π.χ. στα ούρα και τα κόπρανα·

23. ενθαρρύνει τα κράτη μέλη και τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές να συμπεριλάβουν στις πολιτικές τους για τα ύδατα τις έννοιες των οικολογικών υποδομών και μέτρα φυσικής συγκράτησης των υδάτων επιπλέον ή ως εναλλακτική λύση στα παραδοσιακά μέτρα συμβατικών υποδομών (π.χ. για τη μείωση της υδρο-μορφολογικής επιβάρυνσης της εκάστοτε λεκάνης απορροής ποταμών), στα χρηματοδοτούμενα από τα ΕΔΕΤ επιχειρησιακά τους προγράμματα (π.χ. για την αποκατάσταση των υδροτόπων και των δασών), ή στον πολεοδομικό σχεδιασμό (π.χ. για την αποθήκευση όμβριων υδάτων —προς επαναχρησιμοποίηση— ή με στόχο τη μεγαλύτερη συγκράτηση των υδάτων για τον μετριασμό των επιπτώσεων των πλημμυρών)·

24. εφιστά την προσοχή στην ανάγκη να βελτιωθεί η διαχείριση των υδάτων μέσω της προστασίας της παροχής πόσιμου νερού σε καιρούς φυσικών καταστροφών⁽¹²⁾.

25. ενθαρρύνει τις τοπικές και περιφερειακές αρχές να συνεργαστούν με τις ασφαλιστικές εταιρείες και τις εθνικές κυβερνήσεις προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το σύνολο των νοικοκυριών, των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των επιχειρήσεων που ενδέχεται να πληγούν από πλημμύρες μπορούν να αποκτήσουν προσίτη ασφαλιστική κάλυψη. Χρειάζεται επίσης να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια με μέλημα να αναγνωριστεί από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς ότι η ανάπτυξη, ευθύς εξαρχής, ανθεκτικότητας απέναντι στις φυσικές καταστροφές είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος ελαχιστοποίησης των κινδύνων και περιορισμού των οικονομικών ζημιών σε βάθος χρόνου·

Ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ πολιτικών ιδυνόντων και φορέων εφαρμογής

26. επισημαίνει ότι οι στόχοι των διαφόρων πεδίων πολιτικής είναι, αφεαυτών, αποδεκτοί («κατευθυνόμενη πολιτική»), αλλά τα αναγκαία μέτρα συχνά αποδεικνύονται αντιφατικά, όσον αφορά την εφαρμογή τους. Η ΕτΠ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, ως επίπεδο εφαρμογής των πολιτικών, αναγκάζονται συχνά να εξευρίσκουν συμβιβασμούς μεταξύ τέτοιου είδους μέτρων·

27. ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντατικοποιήσει την ανταλλαγή πληροφοριών από τη βάση προς την κορυφή μεταξύ των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή της πολιτικής των υδάτων, και των πολιτικών ιδυνόντων στις Βρυξέλλες, και να συμπεριλάβει τις πληροφορίες σχετικά με τους αντιφατικούς στόχους, για παράδειγμα, στη νέα της πολιτική ή στις τροποποιήσεις της πολιτικής της·

⁽¹²⁾ CdR 2646/2014.

Αναθεώρηση και εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας

28. προσδοκά ότι, χάρη στην προγραμματισμένη αναθεώρηση της οδηγίας για το πόσιμο νερό θα βελτιωθούν τα συστήματα επεξεργασίας και οι παράμετροι ανάλυσης, οι πολίτες θα έχουν ευχερέστερη πρόσβαση στις πληροφορίες για την ποιότητα του πόσιμου νερού, θα δοθεί λύση στο πρόβλημα των διαρροών, θα αναπτυχθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο για τις μικρές ή ιδιωτικές πηγές άντλησης πόσιμου νερού, θα προταθούν λύσεις στα προβλήματα που προκαλεί η επαφή διαφόρων υλικών με το πόσιμο νερό και, τέλος, θα επικαιροποιηθούν και θα περιοριστούν οι υφιστάμενες παρεκκλίσεις από την οικεία νομοθεσία.

29. επιμένει αφενός μεν ότι η μελλοντική αναθεώρηση της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων πρέπει να αποσκοπεί συγκεκριμένα στη βελτίωση της εποπτείας, της γνωστοποίησης και της δημοσιοποίησης δεδομένων, αφετέρου δε στη συνεκτίμηση των κοινών πεδίων με την κυκλική οικονομία και την αποδοτική χρήση των πόρων στην ΕΕ. Οι απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων που επιβάλλονται στα κράτη μέλη θα πρέπει να καταστούν χαλαρότερες, τουλάχιστον στην περίπτωση των υποχρεώσεων που έχουν ήδη εκπληρώσει.

30. επικροτεί τη νέα προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση της «απόστασης έως τη συμμόρφωση», η οποία επικεντρώνεται στα κενά που εξακολουθούν να υπάρχουν όσον αφορά τα λύματα που πράγματι συλλέγονται σωστά, διοχετεύονται σε δίκτυο αποχέτευσης και τυγχάνουν σωστής επεξεργασίας και είναι συμπληρωματική της επίσημης διαδικασίας αξιολόγησης της συμμόρφωσης με τις νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην 8η έκθεσή της σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, επεξεργάστηκε και συμπεριέλαβε για πρώτη φορά τα αποτελέσματα σε περιφερειακό επίπεδο και προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διατηρήσει τόσο την «απόσταση έως τη συμμόρφωση» όσο και τις περιφερειακές προσεγγίσεις και να επιδιώξει την περαιτέρω ανάπτυξη τους σε συνεργασία με τους τοπικούς και περιφερειακούς φορείς.

31. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές να περιορίσουν τη λειψυδρία και να μεριμνήσουν για την αποδοτικότερη χρήση του νερού, κυρίως με τους εξής τρόπους:

- α) τη σαφή ιεράρχηση της ζήτησης νερού, την ορθολογική χρήση του στην άρδευση, στην υδροδότηση κτηρίων και στον τομέα της ενέργειας·
- β) την αντιμετώπιση των καταχρηστικών γεωτρήσεων με την επανεξέταση των αδειών ή την αποτελεσματικότερη επιβολή της νομοθεσίας σύμφωνα με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα·
- γ) την παρέμβασή τους σε όσο το δυνατόν πιο πρώιμο στάδιο της διαμόρφωσης πολιτικής προϊόντων, συμπεριλαμβανομένης της μελλοντικής νομοθέτησης με σκοπό την αύξηση της αποδοτικότητας των συστημάτων χρήσης νερού στα προγράμματα εργασίας της οδηγίας για τον οικολογικό σχεδιασμό·
- δ) την περαιτέρω υποστήριξη ενός συστήματος μέτρησης των ποσοτήτων νερού για όλους τους τομείς και τους χρήστες·
- ε) την αντιμετώπιση της απώλειας νερού εξαιτίας διαρροών με την υποστήριξη των επενδύσεων σε έργα υποδομής, που θα χρηματοδοτούνται επίσης από την κατάλληλη τιμολόγηση του νερού, και με τη βοήθεια των ενδεδειγμένων μέτρων επιβολής·

Ευελιξία και διαφοροποίηση των στόχων

32. διαπιστώνει ένταση ανάμεσα στους στόχους ποιότητας των υδάτων και στην κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μεριμνήσει για τον καλύτερο συντονισμό αυτών των δύο πεδίων πολιτικής. Η ΕΕ πρέπει να προλάβει την ενίσχυση παρόμοιων αντιθέσεων και την αύξηση των συνακόλουθων διοικητικών διατυπώσεων κατά την εφαρμογή δυνητικά συγκρουόμενων νομοθετικών κανόνων· αντ' αυτού, πρέπει να αναζητήσει τους πλέον αποτελεσματικούς, οικονομικούς και αλληλοενισχυόμενους συνδυασμούς·

33. κρίνει σκόπιμη και αναγκαία την ενσωμάτωση στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης, προκειμένου να ομογενοποιηθούν τα μέτρα για την επίτευξη προστασίας των υδατινών όγκων και επάρκειας ανθρώπινου εφοδιασμού·

34. ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τις δυνατότητες αύξησης της ευελιξίας και της διαφοροποίησης στην πολιτική των υδάτων. Η ευελιξία είναι αναγκαία, λόγω της αβεβαιότητας ως προς τα μελλοντικά προβλήματα σε σχέση με τα ύδατα. Συνεπώς, οι στόχοι και η προσέγγιση της πολιτικής των υδάτων θα χρειαστεί οπωσδήποτε να εξασφαλίσουν ισορροπία μεταξύ, αφενός, της ασφάλειας δικαίου που απαιτείται για να υπάρξει μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και να γίνουν πολυετείς και πολυδάπανες επενδύσεις και, αφετέρου, της ανάγκης προσαρμογής στις νέες περιστάσεις, όποτε κρίνεται απαραίτητο. Η διαφοροποίηση των στόχων σε συνάρτηση με τη χρονική στιγμή και με τον εκάστοτε τόπο είναι επομένως αναγκαία ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των μέτρων και να βελτιωθεί η αποδοχή τους⁽¹³⁾, χωρίς, ωστόσο, να υποβαθμίζονται οι φιλοδοξίες·

⁽¹³⁾ Για παράδειγμα, σε μια υδρογραφική λεκάνη, τα μέτρα που λαμβάνονται ανάντη είναι πολύ πιο αποτελεσματικά από όσα λαμβάνονται κατόντη για την καταπολέμηση των πλημμυρών ή τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων. Επομένως, είναι λογικό οι περιοχές που βρίσκονται κατόντη να συνεισφέρουν στα μέτρα που λαμβάνονται ανάντη.

35. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ορίσει μια άλλη αρχή από την αρχή της παραμέτρου υποβιβασμού (κανόνας «one out, all out», «ένα εκτός, όλα εκτός») για την παρακολούθηση βάσει της οδηγίας-πλαίσου για τα ύδατα. Η αρχή της παραμέτρου υποβιβασμού δίνει μια εικόνα λιγότερο καλή από την πραγματική οικολογική και χημική κατάσταση και δεν συνυπολογίζει τις προσπάθειες που έχουν ήδη καταβληθεί για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων. Πρέπει να διαμορφωθεί ένα μέσο παρακολούθησης που να συνεκτιμά τα αποτελέσματα που έχουν ήδη επιτευχθεί στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, μεταξύ άλλων για να εξασφαλιστεί η αποδοχή των αναγκαίων μέτρων·

Έρευνα και καινοτομία

36. είναι πεπεισμένη ότι, πέρα από την πολιτική καινοτομία, καίρια σημασία έχουν οι μείζονες τεχνικές καινοτομίες, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα σημερινά και τα μελλοντικά προβλήματα στον τομέα των υδάτων⁽¹⁴⁾. υπογραμμίζει —με μέλημα την υποστήριξη αυτού του είδους της καινοτομίας— τα πιθανά οφέλη ενός ενωσιακού προγράμματος δράσης στον τομέα της καινοτομίας των υδάτων στην Ευρώπη ενόψει μιας βιώσιμης και κυκλικής κοινωνίας με έξυπνη διαχείριση των υδάτινων πόρων. Ένα τέτοιο πλαίσιο θα μπορούσε να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη και τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να εφαρμόσουν συστημικές καινοτόμους προσεγγίσεις και να προωθήσουν ή να διευκολύνουν τη σύναψη εταιρικών σχέσεων για την υλοποίηση έργων στον τομέα της καινοτομίας των υδάτων. Παρότι οι ήδη υφιστάμενες πλατφόρμες γνώσης και δυνατότητες χρηματοδότησης της καινοτομίας αποτελούν αντικείμενο μιας σημαντικής διαδικασίας ανάπτυξης, εδραίωσης και επέκτασης, η ΕΤΠ διακρίνει δύο εμπόδια στην εισαγωγή καινοτόμων λύσεων. Καλεί, λοιπόν, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- α) να μειώσει περαιτέρω τον διοικητικό φόρτο που συνεπάγεται η πρόσβαση στα ευρωπαϊκά ταμεία καινοτομίας μέσω της συνεργασίας και της πραγματοποίησης επενδύσεων για την πρόληψη σημαντικών μακροπρόθεσμων δυσκολιών στη διαχείριση των υδάτων ανά την ΕΕ. Ειδικότερη προσοχή πρέπει να αποδοθεί στην αντιφατική νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων, καθώς και στις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις για την πρόσβαση στα ταμεία καινοτομίας·
- β) να εξετάσει το ενδεχόμενο πρόβλεψης ενός περιθωρίου πειραματισμού, όταν υπάρχουν περιορισμοί για την εφαρμογή καινοτόμων λύσεων που προκύπτουν από άλλα πεδία πολιτικής δράσης·

Συμπέρασμα

37. τονίζει ότι η διαχείριση των υδάτων είναι πολιτικός τομέας με μεγάλη ένταση κεφαλαίου, στον οποίο πραγματοποιούνται σημαντικές επενδύσεις και οι επενδύσεις αυτές στο μέλλον θα αυξάνονται. Η διεύρυνση της οπτικής προσδιορισμού των προβλημάτων και των ενδεχόμενων λύσεων, καθώς και η βελτίωση της ολοκλήρωσης που προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία μεταξύ των συνδεόμενων πεδίων πολιτικής (όπως η γεωργία, η ενέργεια ή η υγεία), συντελούν στη μείωση του κινδύνου αποεπένδυσης, στη διάνοιξη νέων δυνατοτήτων και, συνεπώς, στη δημιουργία περιβάλλοντος που ευνοεί την καινοτομία. Το ζήτημα είναι να ληφθούν εύστοχες αποφάσεις, που να συνυπολογίζουν όλα όσα επιθυμούμε να διαφυλάξουμε, παρέχοντας παράλληλα επαρκή περιθώρια ελιγμών ώστε να μπορούν να αντιμετωπιστούν και οι μελλοντικές προκλήσεις, που απομένει να προσδιοριστούν επακριβώς, εφόσον αυτό που καλούμαστε **να διαχειριστούμε είναι η ίδια η πηγή της ζωής!**

Βρυξέλλες, 9 Φεβρουαρίου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών
Markku MARKKULA

⁽¹⁴⁾ Για παράδειγμα, μετά από δευτεροβάθμια επεξεργασία, τα λύματα μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλη πηγή για την παραγωγή πόσιμου νερού, ιδίως σε σύγκριση με την αφαλάτωση. Ωστόσο, θα πρέπει να εξασφαλιστεί η υποστήριξη του κοινού.